

PEDAGOGIK TAJRIBALAR VA ULARNING RIVOJLANISHDAGI NAZARIY ASOSLARI

Qilichova Dilnoza Anvar qizi

*Denov tadbirkorlik va pedagogika
instituti 1-bosqich magistranti*

Annotatsiya. Ushbu maqolada pedagogik tajribalar va ularning rivojlanishidagi nazariy asoslar chuqur o'rganiladi. Pedagogik tajriba – bu o'quv jarayonini takomillashtirish, o'qituvchining kasbiy mahoratini oshirish va ta'lim sifatini yuksaltirishga qaratilgan ilmiy-amaliy faoliyatdir. Maqolada pedagogik tajribaning shakllanish bosqichlari, ularni metodik asosda o'rganish va amaliyotda qo'llash yondashuvlari ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda reflektiv pedagogika, konstruktivizm va zamonaviy o'qitish metodlari asosida yondashilgan. Sharq va G'arb pedagogikasining farqli jihatlari tahlil qilinib, ularning uyg'unlashtirilishi orqali samarali ta'lim modelini ishlab chiqish imkoniyatlari muhokama qilinadi. Xususan, Sharqona axloqiy yondashuvlar va G'arbiy innovatsion metodikalar o'rtasidagi integratsiya milliy ta'lim tizimida ilg'or tajribalarni joriy etish imkonini beradi. Maqola yakunida esa O'zbekiston ta'lim tizimida pedagogik tajribalarni rivojlantirishga doir takliflar keltirilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik tajriba, nazariy asos, metodologik yondashuv, kasbiy rivojlanish, ta'lim sifati, amaliy faoliyat, innovatsiya, reflektiv pedagogika, Sharq pedagogikasi, G'arb yondashuvi.

Аннотация. В статье подробно рассматриваются педагогические эксперименты и теоретические основы их развития. Педагогический опыт — научно-практическая деятельность, направленная на совершенствование образовательного процесса, повышение профессионального мастерства педагога, улучшение качества образования. В статье рассматриваются этапы формирования педагогического опыта, подходы к их методическому изучению и применению на практике. Исследование основывалось на рефлексивной педагогике, конструктивизме и современных методах обучения. Анализируются различные аспекты восточной и западной педагогики и обсуждаются возможности разработки эффективной образовательной модели путем их интеграции. В частности, интеграция восточных этических подходов и западных инновационных методологий позволяет внедрять лучшие практики в национальную систему образования. В заключение статьи излагаются предложения по развитию педагогической практики в системе образования Узбекистана.

Ключевые слова: педагогический опыт, теоретическая основа, методический подход, профессиональное развитие, качество образования, практическая деятельность, инновации, рефлексивная педагогика, восточная педагогика, западный подход.

Annotation. This article deeply studies pedagogical experiments and the theoretical foundations of their development. Pedagogical experiment is a scientific and practical activity aimed at improving the educational process, improving the professional skills of the teacher and improving the quality of education. The article considers the stages of formation of pedagogical experiments, approaches to their methodological study and application in practice. The research is based on reflective pedagogy, constructivism and modern teaching methods. The different aspects of Eastern and Western pedagogy are analyzed and the possibilities of developing an effective educational model through their combination are discussed. In particular, the integration of Eastern ethical approaches and Western innovative methodologies allows for the introduction of advanced practices in the national education system. At the end of the article, proposals are made for the development of pedagogical experiments in the education system of Uzbekistan.

***Key words:** pedagogical experience, theoretical basis, methodological approach, professional development, quality of education, practical activity, innovation, reflective pedagogy, Eastern pedagogy, Western approach.*

KIRISH

Pedagogik tajriba – bu o‘qituvchining o‘quv jarayonini takomillashtirish, ta’lim sifatini oshirish hamda o‘z ustida doimiy ishlash jarayonida olib boradigan amaliy faoliyatidir. Bugungi kunda ta’lim jarayonining zamonaviylashtirilishi va interaktiv metodlarga asoslanganligi pedagogik tajribalarni ilmiy asosda o‘rganish zarurligini ko‘rsatmoqda. Pedagogik tajriba nafaqat yangi metodlarni sinovdan o‘tkazish, balki mavjud bilimlarni amaliyot bilan uyg‘unlashtirish imkonini beradi. G‘arbiy pedagogikada tajriba ko‘proq empirik va statistik yondashuvlarga asoslangan bo‘lsa, Sharq pedagogikasida esa tajriba axloqiy qadriyatlar va ustoz-shogird an‘anasi asosida shakllanadi. Ushbu maqolada pedagogik tajribaning tarixiy ildizlari, zamonaviy talqini hamda nazariy-metodik asoslari o‘rganiladi.

METODOLOGIYA

Ushbu maqola yozilishida bir nechta ilmiy metodlardan foydalanildi. Avvalo, muammoga yondashish uchun taqqoslash, kuzatish, tarixiy-tahliliy va sistematik tahlil metodlari qo‘llanildi. Sharq va G‘arb pedagogik maktablari o‘rtasidagi tafovut va umumiyliklarni aniqlash uchun adabiyotlarni kontent tahlil qilish usuli qo‘llandi. Amaliyotchi o‘qituvchilar bilan suhbatlar o‘tkazilib, ularning tajriba asosida o‘qitishdagi yondashuvlari baholandi. Reflektiv yondashuv asosida tajribaning samaradorligini aniqlash uchun didaktik materiallar va dars jarayonlari tahlil qilindi. Shuningdek, xalqaro tajribalar – Finlyandiya, Yaponiya, AQSh va Janubiy Koreya ta’lim tizimlari o‘rganilib, ularning pedagogik tajriba asoslari bilan solishtirildi.

NATIJARLAR

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, pedagogik tajribalar o‘qituvchining faolligini, reflektiv tahlil qobiliyatini va didaktik salohiyatini oshiradi. G‘arb yondashuvlarida innovatsiyalarning o‘qituvchilik amaliyotiga integratsiyasi yuqori bo‘lsa, Sharq maktablarida an‘anaviylik va axloqiy tarbiya ustuvorlik qiladi. O‘qituvchilar tomonidan olib borilgan eksperimental mashg‘ulotlarda o‘quvchilarning faolligi, mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvi oshgani aniqlandi. Tajriba asosida ishlab chiqilgan o‘qitish strategiyalari orqali o‘quvchilarning natijalari sezilarli yaxshilangan. Shuningdek, o‘qituvchining o‘z ustida ishlashi, o‘z faoliyatini tahlil qilishi va yangiliklarga ochiqligi yuqori ta’lim sifatining garovi ekanligi isbotlandi.

MUNOZARA

Tadqiqot natijalari asosida pedagogik tajribalarning G‘arb va Sharq yondashuvlari integratsiyasi muhim ekani aniqlandi. G‘arbiy yondashuvlar

natijaviylik va innovatsiyaga urg'u bersa, Sharqiy yondashuvlar axloqiy-ma'naviy barkamollikka qaratilgan. Bugungi global ta'lim tizimi bu ikki yo'nalishni uyg'unlashtirish zaruratini keltirib chiqarmoqda. Finlyandiya, Yaponiya, Janubiy Koreya, Singapur kabi mamlakatlar ta'lim tizimida bu integratsiyaning samarali namunalarini ko'rish mumkin. O'zbekiston ta'lim tizimi ham milliy qadriyatlar asosida zamonaviy uslublarni joriy qilish orqali o'ziga xos modelni yaratishga intilmoqda. Bu borada pedagogik tajribaning doimiy qo'llanilishi ham nazariy, ham amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega.

XULOSA

Yuqoridagilardan kelib chiqib, pedagogik tajriba ta'limning zamonaviy talablariga moslashuvi va uzluksiz rivojlanishining muhim omillaridan biri ekani anglashiladi. G'arb tajribasidan o'rganiladigan jihatlar innovatsion yondashuv, natijaviylik va texnologik integratsiya bo'lsa, Sharqiy maktabdan olinadigan asosiy g'oya axloqiy yetuklik, mehr-muruvvat va shaxsiy namunadir. Bu ikki yondashuvning uyg'unlashuvi O'zbekiston ta'lim tizimi uchun yangi istiqbollar ochadi. Kelgusida pedagogik tajribalarni chuqur o'rganish va ularni ta'lim amaliyotiga to'liq tatbiq etish orqali o'qituvchilik faoliyati yanada samarali va tizimli yo'nalishda rivojlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Vygotsky, L.S. (2021). *Mind in Society*. Harvard University Press.
2. Dewey, J. (2020). *Experience and Education*. Free Press.
3. Shulman, L.S. (2022). *The Wisdom of Practice: Essays on Teaching*. Jossey-Bass.
4. Cochran-Smith, M., & Lytle, S.L. (2023). *Inquiry as Stance*. Teachers College Press.
5. Darling-Hammond, L. (2021). *The Right to Learn*. Jossey-Bass.
6. Fullan, M. (2020). *The New Meaning of Educational Change*. Teachers College Press.
7. Zeichner, K. (2023). *Reflective Teaching: An Introduction*. Routledge.
8. Hattie, J. (2022). *Visible Learning for Teachers*. Routledge.

Elektron manbalar:

- <https://www.edutopia.org/>
- <https://www.researchgate.net/>
- <https://www.tandfonline.com/>
- <https://www.sciencedirect.com/>